

**Z**aman-zaman xalqımıza qarşı nankor və xəyanətkar mövqe tutan iblis xislətli üzdanıraq qonşularımız “Qoy özümə yer elayim...” prinsipini əsas götürərək qanımıza susayıb, əzəli torpaqlarımıza sahiblənmək istəyiblər. 1918-ci ilin mart-aprel aylarında və sonrakı dövrdə havadarlarının köməyi ilə azərbaycanlılara qarşı törətdikləri soyqırımının miqyası daha böyük olub. Bakı Kommunasının tərkibinə daxil olan ermənilər “əksinqilabçılara qarşı mübarizə” şüarı ilə Bakı quberniyasında azərbaycanlıların tamamilə məhv edilməsi planının icrasını həyata keçirməyə çalışıb.

Erməni quldur dəstələri Bakı ilə bərabər Şamaxıda, Qubada, Qarabağda, Zəngəzurda, Naxçıvanda, Lənkəranda və digər yerlərdə dinc əhaliyə qarşı soyqırımı törədiblər. Beş ay ərzində 50 mindən çox soydaşımız erməni faşizminin qurbanı olub. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti hökuməti tərəfindən ermənilərin törətdikləri bu ağır cinayətlərin araşdırılması üçün Fövqəladə İstintaq Komissiyası yaradılıb. Komissiyanın üzə çıxardığı həqiqətlərin xalqın yaddaşında hifz edilməsi və dünya ictimaiyyətinə çatdırılması üçün tədbirlər görüldü, lakin AXC-nin süqutundan sonra bu iş dayandırılıb.

Soyqırımı məsələsi bir də Azərbaycan dövlət müstəqilliyini bərpa edəndən sonra gündəmə gətirilib. Hakimiyyətə qayıdan ulu öndər, müdrik dövlət xadimi Heydər Əliyev tərəfindən 31 Mart soyqırımına siyasəti və hüquqi qiymət verilib. Ümummilli lider 1998-ci il martın 26-da “Azərbaycanlıların soyqırımı haqqında” fərman imzalayıb, 31 Mart Azərbaycanlıların Soyqırımı Günü elan edilib.

Erməni-bolşevik silahlı dəstələrinin azərbaycanlılara qarşı törətdikləri bəşəri cinayətlər barədə həqiqətlərin ölkə və dünya ictimaiyyətinə daha dolğun çatdırılması məqsədilə Prezident İlham Əliyev 2018-ci il yanvarın 18-də “1918-ci il azərbaycanlıların soyqırımının 100 illiyi haqqında” sərəncam imzalayıb. Sərəncama əsasən, 100 illik tarix təkcə Azərbaycanda deyil, dünyanın bir çox guşələrində yaşayan həmvətənlərimiz, diaspor təşkilatları, xaricdəki səfirliklərimiz tərəfindən geniş qeyd olunub.

Erməni-bolşevik silahlı dəstələrinin 104 il əvvəl azərbaycanlılara qarşı törətdikləri bəşəri cinayətlər barədə həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə daha dolğun çatdırılması məqsədilə tədbirlər davam etdirilir. Azərbaycanın İnsan Hüquqları üzrə Müvəkkili (Ombudsman) Səbinə Əliyevanın Azərbaycanlıların Soyqırımı Günü ilə əlaqədar BMT-yə və bir sıra mötəbər beynəlxalq qurumlara, müxtəlif ölkələrin ombudsmanlarına və milli insan hüquqları institutlarına göndərilmiş bəyanatında deyilir ki, “böyük Ermənistan” dövləti qurmaq xülyası ilə yaşayan erməni millətçiləri tərəfindən Azərbaycan xalqına qarşı tarix boyu məqsədyönlü şəkildə soyqırımı, etnik təmizləmə və deportasiya siyasəti həyata keçirilmiş, xalqımız ağır məhrumiyyətlərə və faciələrə

63-ü uşaq, 106-sı qadın, 70-i ahıl olmaqla, 613 günahsız insanın (bunlar yalnız meyitləri tapılaraq Ağdam Şəhidlər Xiyabanında dəfn olunanlardır, əslində, Xocalı qurbanlarının sayı minlərlədir) vəhşicəsinə qətlə yetirildiyi, bu şəhərin yerlə-yeksan olduğu soyqırımına, habelə Malibeyli, Daşaltı, Qaradağlı, Ballıqaya, Ağdaban, Başlıbel qırğınlarına avropalı parlamentarilər hüquqi qiymət vermək haqda düşüncülər. Bu genosidin gü-

məruz qoyaraq öldürüb və qeyri-insani şəraitdə də basdırıblar.

Lap bu günlərdə alınmış Xocalı rayonunun Fərrux kəndi ərazisində də çoxsaylı skeletlər aşkarlanıb. Bunların Xocalıda ermənilərin törətdiyi soyqırımı zamanı öldürülən və ya kənd uğrunda gedən döyüşlərdə şəhid olan vətəndaşlarımıza aid olduğu ehtimal edilir. Daha dəqiqi DNT ekspertizasından sonra bilinəcək. Bu faktlar bizə bir daha erməni

mentinin aylıq bülletenində ilk dəfə “erməni terrorizmi” ifadəsi rəsmi qeyd olunub. Sırf nasist-terrorçu mənaviyyətinə əsaslanan Ermənistan, QNÇAK, Daşnaksütyun, ASOA, ASALA və digər erməni terror təşkilatları dünyanın müxtəlif bölgələrində, o cümlədən bir sıra Avropa ölkələrində təşkilatlanaraq Azərbaycan və Türkiyəyə qarşı öz məkrli zorakılıq siyasətlərindən əl çəkmirlər. Amma, nədənsə, bütün bunlara qarşı üzgörelməlik edilir.

**Xalqımıza qarşı törədilmiş soyqırımı haqqında həqiqətləri real faktlar, delillər əsasında dünya dövlətlərinə, nüfuzlu beynəlxalq təşkilatlara çatdırmaq, saxta erməni təbliğatı nəticəsində formalaşmış yalan təsəvvürləri dəyişdirmək, ona hüquqi-siyasi qiymət verməmək nə qədər çətin olsa da, şərfli və müqəddəs bir iş kimi bu gün də, gələcəkdə də davam etdirilməlidir. Bu, soyqırımı qurbanlarının xatirəsi qarşısında indiki nəslin müqəddəs borcudur.**

**Heydər ƏLİYEV**  
Ümummilli lider

# Soyqırımı və etnik təmizləmə siyasətinə qarşı loyallıq daha böyük faciələrə səbəb olur

məruz qalmışdır. Azərbaycanın bölgələrində dinc sakinlər etnik və dini mənsubiyyətinə görə qətlə yetirilmiş, eləcə də yaşayış məntəqələri, mədəniyyət abidələri, məscidlər və digər ibadət yerləri, qəbiristanlıqlar dağıdılmışdır. Şamaxı qəzasının 110 kəndi, Quba qəzasının 167 kəndi, Qarabağın 150-dən çox kəndi, Zəngəzur qəzasının 115 kəndi, Qars vilayətinin 98 kəndi dağıdılmış, yandırılmış və dinc əhaliyə divan tutulmuşdur. Qədim Azərbaycan torpağı olan İrəvan şəhərində və onun ətrafında 199 kənd dağıdılmış, 132 min azərbaycanlı qətlə yetirilmişdir. Bu soyqırımı aktı unudulmayıb və xalqımızın qan yaddaşında silinməz izlər qoyub.

Aparılan araşdırmalar nəticəsində 1918-ci il hadisələri zamanı ermənilərin törətdikləri kütləvi insan qətlərinə aşkarlayan faktlar, saysız-hesabsız insan sümükləri və digər maddi sübutlar var. Bu həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması, soyqırımı qurbanlarının xatirəsinin əbədiləşdirilməsi məqsədilə Azərbaycan Respublikası Prezidenti cənab İlham Əliyevin müvafiq sərəncamı ilə Quba şəhərində Soyqırımı Memorial Kompleksi yaradılıb. Hər il minlərlə insan bu məkana ziyarət edərək qətlə yetirilmiş soydaşlarımızın əziz xatirəsinə anır.

Beynəlxalq hüquqa əsasən, soyqırımı sülhə qarşı və insanlıq əleyhinə yönəlməmiş əməl olmaqla ən ağır cinayət hesab edilir. Təəssüf ki, ermənilər tərəfindən azərbaycanlılara qarşı törədilmiş soyqırımı aktlarına, bəşəriyyət əleyhinə olan bu cinayətlərə münasibətdə adekvat reaksiya verilməmiş, Azərbaycana münasibətdə ikili standartlar nümayiş etdirilmişdir. Bunun da nəticəsində ermənilərin növbəti qanlı cinayətlərinə rəvac verilmişdir.

Ermənistan tərəfindən 1992-ci ildə Azərbaycanın Xocalı şəhərində

nahkarları hələ də mühakimə olunmayıb. Onların bəziləri, hətta Ermənistanda rəhbər vəzifələrdə olmuş şəxslər azərbaycanlılara qarşı dəhşətli cinayətlərdə iştirak etdikləri ilə qürrələnilər. Adıçəkilən faciələr törədilmə spesifikasına və xarakterinə görə BMT Baş Assambleyası tərəfindən 9 dekabr 1948-ci ildə qəbul olunmuş “Soyqırımı cinayətinin qarşısının alınması və ona görə cəzalandırma haqqında” Konvensiyanın müddəalarına tam uyğundur.

Erməni hərbi-siyasi rəhbərliyi “Yeni torpaqlar naminə yeni müharibələr”, “Qarabağ Ermənistanıdır” deyərək öz xalqını işğalçılığa sürükləyəndə, İkinci Dünya müharibəsi zamanı alman faşistləri ilə sıx əməkdaşlıq etmiş erməni irqçi hərəkatı olan “Sexakron” ideologiyasının banisi Njde Qaregin Ter-Arutyanın xatirəsinə əbədiləşdirərək, ona İrəvanda heykəl ucaldanda “ağsaqqal” təşkilatların, o cümlədən Avropa Parlamentinin etiraz səsi eşidilmədi. Ermənistan rejimi öz qəsbkarlıq əməllərinə dəstək almış oldu, indi də Azərbaycana qarşı tərxiatlarını davam etdirərək revanşizm şüarları irəli sürməkdədir. Bu isə həqiqəti yanlışdan seçə bilməyən, ədalətin yanında olmağa “həvəs” göstərməyənlərin riyakarlığını nəticəsidir.

...Bu il fevralın 23-də Xocavənd rayonu Edilli kəndi ərazisində azərbaycanlıların kütləvi məzarlığı aşkar edilib. Məlum olduğu kimi, Edillini təcavüzkar Ermənistan silahlı qüvvələri 2 oktyabr 1992-ci ildə işğal etmişdilər, Azərbaycan Ordusu kəndi 15 oktyabr 2020-ci ildə azad edib. Kütləvi məzarlıqda insan sümükləri üst-üstə qalaqlanmış vəziyyətdə idi. Soydaşlarımızı məhz etnik mənsubiyyətinə görə insanlığa sığmayan dəhşətli işgəncələrə



vəhşiliyini dünyaya nümayiş etdirmək üçün yeni imkanlar yaradır. Ermənilərin Qarabağ torpaqlarından geri çəkilməməkdə ısrarlı olması onların səbəblərindən biri də Birinci Qarabağ müharibəsi zamanı 4 minə yaxın itkinimizdən bir çoxunun qalıqlarının həmin ərazilərdə tapılacağı ilə bağlı təşvişdir. Hər tapılan kütləvi məzarlıq Ermənistanın ayaqlar altında sürünən beynəlxalq nüfuzuna yeni bir zərbə olacaq. Bundan sonra da həmin ərazilərdə kütləvi məzarlıqların tapılma ehtimalı böyükdür. Hazırda işğaldan azad edilmiş daha bir neçə məntəqədə kütləvi məzarlıqların olması barədə məlumatlar araşdırılır.

Dünya erməni faşizmindən və erməni məkrindən xəbərdardır. 1982-ci ildə ABŞ Dövlət Departa-

Bütün bunlara göz yuman Avropa Parlamentinin, guya Qarabağda erməni mədəni irsinin məhv edilməsi ilə bağlı 2022-ci il 10 mart tarixli qətnaməsi bir daha ölkəmizə qarşı yönələn qərəzli, ikili standartlara söykənən siyasətin göstəricisidir. Belə ki, 30 ilə yaxın davam etmiş işğal müddətində mülki əhaliyə qarşı, insanlıq və bəşəriyyət əleyhinə çoxsaylı cinayətlər törətmiş Ermənistan tərəfindən xalqımıza məxsus tarixi, mədəni və dini abidələr, arxeoloji qazıntı məkanları, qəbiristanlıqlar məqsədli və sistemli şəkildə dağıdılıb. Bu illər ərzində Azərbaycan tərəfinin dəfələrlə çağırışlar etməsinə baxmayaraq, əlaqədar beynəlxalq təşkilatlar bu məsələlərə etinasız yanaşmış, bölgəyə hər hansı faktaraşdırıcı missiya göndərməyib.

Əvəzində Avropa Parlamenti yenə də birtərəfli mövqe tutaraq anti-Azərbaycan xarakterli ekzistensial qətnamə imzalayıb.

Beynəlxalq təşkilatlar bunu da bilir və üstündən sükutla keçirlər ki, monoetnik Ermənistandan fərqli olaraq, Azərbaycan tolerantlıq prinsiplərinə və multikulturalizm dəyərlərinə sahib ölkə kimi Cənubi Qafqazda sülh, sabitlik və təhlükəsizliyin təmin olunması, xalqların əmin-amanlıq şəraitində birgəyaşayışının bərpa olunması istiqamətində üzünə düşən bütün addımları atır. Qarabağ müharibəsində məğlub olan ermənilərə məkrli niyyətlərindən əl çəkmir, bütün dünyaya aşılamağa çalışırlar ki, guya, onlar Azərbaycan tərəfindən təcavüzə məruz qalıblar. Beləcə, Qərbin gözüne kül üfürür,

münaqişənin müsəlman-xristian qarşılıqlı anlaşma barədə həqiqətə uyğun olmayan yalanlar uydurur, özlərini məzlum xalq kimi təqdim edir, bununla da xristian aləminin təəssübkeşliyini qazanmağa çalışırlar.

Qərb dairələrinin yersiz ermənipərəst mövqeyi kütləvi insan faciələrinə vəsələ olur. İkinci Qarabağ müharibəsində “Dəmir yumruq” əməliyyatı ilə Ermənistan ordusunun, sözün əsl mənasında, belə qırılmış olsa da, işğalçı ölkənin siyasətçiləri bundan nəticə çıxarmır, revanşist çıxışlar edir, yenə də sülhə, əmin-amanlığa təhlükə yaratmaq istəyirlər. Bu, azmış kimi, mənfur xislətlərinə uyğun olaraq, hazırda müharibədən əziyyət çəkən Ukraynaya hərbi qüvvələr və döyüş texnikası göndərərək, orada ərazilərin bombalanmasında canfəşanlıq göstərirlər. Qəribədir, daim erməni təəssübkeşliyi göstərən Qərb dairələri Ukraynada demilitarizasiya və denasifikasiya adı altında xüsusi əməliyyatlar keçirən tərəfi pislədiyi və müxtəlif sanksiyalar tətbiq etdiyi halda, zaman-zaman törətdiyi soyqırımı cinayətlərinə görə layiqli cəzasını almamış ermənilər sivil dünyanın prinsiplərinə zidd addımlar atırlar. Deyən yoxdur ki, ay nankor haylar, özünü umac ova bilmədiniz, amma başqası üçün əriştə kəsiniz...

Günahsız qurbanların əziz xatirəsinə ehtiram əlaməti olaraq və gələcəkdə bu kimi halların təkrarlanmaması naminə dünya ictimaiyyəti, beynəlxalq təşkilatlar bu soyqırımı aktına, nəhayət, lazımı siyasəti-hüquqi qiymət verməlidirlər ki, bütün militaristlərə və məxluqat qənimlərinə görk olsun, dəhşətli kütləvi məhv etmə siyasəti bir daha heç harda təkrarlanmasın.

**Əli NƏCƏFXANLI,**  
“Xalq qəzeti”